

VIATA ACADEMICĂ IEȘEANĂ ÎN MĂRTURII EPISTOLARE. DAN SIMONESCU – GH. AGAVRILOAEI (1941-1946)

Lăcrămioara CHIHAIA

După Primul Război Mondial, la inițiativa lui A. Philippide și G. Ibrăileanu, se înființa, în cadrul universității ieșene, Catedra de istoria literaturii române vechi, care l-a avut ca titular pe Gorge Pascu. În urma pensionării acestuia, la 1 septembrie 1941, catedra este preluată de Dan Simonescu, venit de la București, unde se formase la școala lui Ioan Bianu și N. Cartoian. Până în 1952, cât a fost profesor aici, acesta a fost coleg cu nume ilustre ale epocii: Octav Botez, G. Călinescu, I.M. Marinescu, C. Balmuș, Radu Vulpe, Andrei Oțetea, I. Minea, I. Jordan, G. Ivănescu¹.

Dan Simonescu a venit la Iași după ce predase mai mulți ani în învățământul secundar și lucrase, din 1931, la Secția de manuscrise a Bibliotecii Academiei Române, unde colaborase cu Bianu la *Bibliografia Românească Veche*. „Munca în bibliotecă, munca cu cartea m-a obligat să-mi fac și eu o opinie despre carte [...]: cartea este mijlocul necesar de a trăi, o necesitate vitală pentru omul înzestrat cu pasiunea cunoașterii adevărului și a noului, pentru omul dotat cu simțul a tot ce este frumos în lume”, preciza cercetătorul într-o conferință². Se pare că această viziune despre carte și despre cunoaștere, în general, l-a călăuzit întreaga viață. Om de o „erudiție generoasă”, cum îl caracteriza Gh. Bulgăr, Dan Simonescu era gata oricând să ofere celorlalți din tezaurul cunoștințelor sale. Profesorul va continua la Iași munca începută la București, biblioteca universitară devenind a doua lui casă. Aici studiază atent colecția de manuscrise, rezultatul cercetărilor concretizându-se în studii pertinente în domeniu³. Dacă până atunci exista

¹ Vezi I.D. Lăudat, *Profesorul Dan Simonescu, o viață închinată cărții*, în AUI. Secțiunea III. Literatură, XXX (1984), p. 27-31.

² Dan Simonescu, *Cartea și biblioteca*, în *Dan Simonescu. Centenar. Cartea și biblioteca. Contribuții la istoria culturii românești*, antologie, prefață, tabel cronologic, bibliografie selectivă și note de Gh. Buluță și Victor Petrescu, Târgoviște, Bibliotheca, 2002, p. 15.

³ Dan Simonescu, *Manuscrisele literare din Biblioteca Universității „Cuza Vodă”*, extras din „Scriptum”, I, 1944; *Cărți rare româno-ruse în Biblioteca Centrală Universitară din*

doar un registru inventar pentru colecția de manuscrise, după 1952, în urma muncii depuse de Dan Simonescu alături de colectivul bibliotecii, sunt alcătuite catalogul alfabetic și catalogul sistematic, pe fișe mobile. Tot în bibliotecă va cerceta documente legate de Mihail Kogălniceanu, în vederea alcătuirii ediției de mai târziu⁴. Cu multă generozitate, profesorul și cercetătorul trimite colegilor de la facultate, dar și directorilor bibliotecii, lucrările proprii ieșite de sub tipar, spre aducere aminte a anilor petrecuți la Iași⁵.

În 1943, Dan Simonescu a ocupat prin concurs Catedra de istoria literaturii române vechi, pe care a deținut-o până în 1952, când furtunile ideologice din anii aceia și revizuirea cadrelor au dus la îndepărtarea lui din catedră. La Iași, profesorul avea planuri mari: să pornească o muncă susținută alături de colegii săi, în special alături de G. Călinescu⁶. Se gândea chiar să fondeze o revistă, *Buletin de istorie literară*⁷, lucru dificil de realizat din cauza lipsei de fonduri. Foarte important pentru realizarea acestui deziderat era formarea unei echipe serioase de lucru.

Dintre toți colegii de breaslă, Dan Simonescu se va simți mai apropiat de Gh. Agavriloaei, tânăr asistent pe vremea aceea, căruia i se va confesa în epistole pline de informații care întregesc tabloul istorico-literar al epocii.

În arhiva⁸ Bibliotecii Centrale Universitare „Mihai Eminescu” din Iași, Fond Ibrăileanu, se păstrează peste 30 de scrisori și cărți poștale adresate de Dan Simonescu⁹ lui Gh. Agavriloaei¹⁰, în perioada 1941-1963. Dintre acestea publicăm doar o parte din epistolele din perioada ieșeană care vin să întregască personalitatea profesorului Dan Simonescu, așa

Iași, în „Călăuza bibliotecarului”, nr. 11, nov. 1951, p. 7-8; *Secția de manuscrise de la Biblioteca Centrală din Iași*, în „Călăuza bibliotecarului”, nr. 6, iun. 1952, p. 26-29.

⁴ Vezi scrisoarea din 24 mai 1945.

⁵ Însemnare de donație: „Domnului B. Irion,/ Cu mulțumiri pentru înlesnirile/ făcute pentru cercetarea Bibliotecii/ pe care cu vrednicie o conduce./ Dan Simonescu” (pe lucrarea *Manuscrisele literare din Biblioteca Universității „Cuza Vodă”, Iași*); însemnare de donație: „Doamnei și Domnului/ Gr. Botez,/ o amintire cu stimă și afecțiune/ din vremea amabilei găzduiri ce mi-au oferit./ Dan Simonescu” (pe lucrarea *Un roman spaniol în Moldova secolului al XVIII-lea*, extras, Iași, 1946).

⁶ Vezi scrisoarea din 17.XII.1941.

⁷ Vezi scrisoarea din 24.VIII.1943.

⁸ Vezi Fond BCU Iași, cota Arh.-687 (1-32).

⁹ Dan Simonescu (1902-1993), istoric literar, bibliolog și editor român, bibliotecar la Secția de manuscrise a Bibliotecii Academiei Române (1931-1943), profesor la Universitatea din Iași (1941-1952). Cercetător științific, revine în învățământul universitar bucureștean în 1963. Membru de onoare al Academiei Române (1992).

¹⁰ Gh. Agavriloaei (1906-1981), istoric literar român, profesor la Universitatea din Iași. Numit în 1933 asistent al lui Ibrăileanu la Catedra de istoria literaturii române moderne, predă din 1949 până în 1968 literatura română contemporană.

cum se conturează ea din alte piese de arhivă date publicității¹¹. Potrivind informațiile ca pe niște piese de puzzle, avem în față un tablou complet al activităților academice din epocă, dar și al profesorului și al omului de o rară noblețe sufletească, Dan Simonescu.

Corespondența dezvăluie un spirit meticulos, ordonat, răspunzând pe puncte problemelor ivite, un cercetător preocupat de finalizarea lucrărilor monumentale la care este angajat, dar și un profesor interesat de viața academică, de permutațiile survenite în cadrul catedrelor în anii grei ai războiului, totul subordonându-se patosului sincerității. În textele scrisorilor sunt abordate varii aspecte: de la solemne profesii de credință la amănunte din viața personală, de la informații privind elaborarea unor studii la detalii amănunțite din cadrul domestic al existenței (lefuri, rații, ajutoare pe perioada războiului). Într-un cuvânt, este o corespondență care comunică date prețioase cu privire la anii respectivi, întregind informațiile oficiale.

Nu cunoaștem fapte documentare precise referitoare la vechimea relațiilor dintre cei doi corespondenți. Presupunem că cei doi s-ar fi putut cunoaște prin intermediul lui Octav Botez, care a suplinat cursurile lui G. Ibrăileanu în perioada când acesta a fost bolnav. Gh. Agavriloaei, ginerele lui Ibrăileanu, îi fusese acestuia asistent¹². Tonul amical al scrisorilor indică posibilitatea unor raporturi anterioare venirii la Iași a profesorului Dan Simonescu. Schimbul de informații despre reprezentanți de seamă ai corpului profesoral (N. Cartoian, Octav Botez, G. Călinescu, Șerban Cioculescu), despre evenimente marcante ale vremii (refugiul Universității din Iași la Zlatna, lângă Alba Iulia) întregesc tabloul acestei epoci.

Cititorului nu-i vor scăpa indicațiile și considerațiile despre lecturile celor doi profesori, despre lucrările la care sunt angajați, schimbul de opinii despre articolele publicate în presa vremii. Publicarea celor treisprezece scrisori va completa, sperăm, imaginea omului de carte Dan Simonescu.

*

În transcrierea textelor am respectat manuscrisul original, cu particularitățile lexicale și fonetice proprii, deosebirea dintre limba folosită în scrisori și cea actuală fiind minimă. Am operat în text doar în notarea lui **i** semivocalic, în cuvinte precum *trebuie*, *nevoie*, *caiete*, scrise *trebue*, *nevoe*, *caete*. Sublinierile din text aparțin autorului, precum și scrierea cu majusculă și punctuația. Cuvintele prescurtate au fost completate între

¹¹ O parte din corespondența primită de Dan Simonescu este publicată în *Dan Simonescu Centenar. Cartea și biblioteca. Contribuții la istoria culturii românești*. Antologie, prefață, tabel cronologic, bibliografie selectivă și note de Gh. Buluță și Victor Petrescu, Târgoviște, Bibliotheca, 2002.

¹² Vezi *Anuarul Universității Mihăilene din Iași*, pe anul academic 1933/1934.

paranteze drepte, iar la scrisori, pentru o redare cât mai fidelă a originalului, s-au menționat filele.

1.

Carte poștală

Expeditor: Dan Simonescu, Str.[ada] G[ene]ral Lahovari 105 bis, București III

Destinatar: D[omnu]lui Prof.[esor] Gh. Agavriloaei, Str.[ada] Buzdugan 7, Iași

24.V.[1]941, Buc.[urești]

Iubite Colega,

Deunăzi știu că ți-am scris răspunsul la singura poștală ce am primit în ultimul timp de la D[umnea]ta. Între timp, desigur, că l-ai și primit. Azi ți-am expediat, ca imprimate deschise, 2 broșuri tipărite de curând; sunt curios dacă le-ai primit și dacă ți-au plăcut. Dintre ieșeni le-am mai trimis d[omnu]lui Pascu¹³, pentru care am o vădită admirație pentru multele lui merite: umorist, filolog, om de curaj, muncitor în ogorul științei, etc. Ai scăpat de concentrare? Mi-ai spus că să-ți scriu la Iași, acasă, dovadă că sperai să te întorci cu bine. Ce mai face d-ra Djconat (?); ți-am scris și de dânsa! Nu este exclus să vin pe la 20 Iunie la Iași, la sărbătorirea lui Kogălniceanu. Dacă mă hotărâsc, îți scriu pentru a-mi reține o cameră; ași veni cu soția să vază Iașii, atât de frumos și pitoresc! Al d[umi]tale, cu drag,

Dan Simon[escu]

2.

Scrisoare

Destinatar: Domnului Prof.[esor] Gh. Agavriloaei, str.[ada] Buzdugan 7, Iași

Prin amabilitate

[f. 1r]

17.XII.1941, Buc.[urești]

Iubite și stimată Domnule Agavriloae,

Se apropie să ne vedem, venind eu la Iași. Ieri am primit de la Minister ordinul de numire¹⁴, suplinirea începând cu 1 Dec.[embrie]. Cum

¹³ Gorge Pascu (1882-1951), istoric literar și folclorist român, profesor la Catedra de istoria literaturii române vechi a universității ieșene. După pensionarea sa, în 1941, Dan Simonescu va prelua cursurile de literatură veche.

¹⁴ Dan Simonescu (1902-1992) va fi profesor la Iași (mai întâi suplinitor, apoi titular) în perioada 1941-1952.

de ieri până la vacanță mai erau 4 zile de activitate școlară – și acelea problematice – Ministerul mi-a dat un concediu de la 1 Dec.[embrie]-20 Dec.[embrie] pentru lichidarea situației mele aici, la București. Voi fi prezent – cu ajutorul Celui care cârmuiește toate – la Iași în ziua de 6 Ianuarie dimineața, eu urmând a pleca la 5 Ian.[uarie] acceleratul de seară. Voi face uz, din prima zi la pensiunea care mi-o recomanzi. Ai putea să fii atât de bun să întrebi, dacă să-mi [f.1v] aduc plapomă și pernă?

Îmi mai permit – ce vei fi zicând de atâta obraznicie din parte-mi! – să trimet un pachet cu ceva cărți prin d.[omnul] Cuparencu rugându-te să le păstrezi până viu eu.

Scriu unele vești. Dacă socotești că e cazul, poți să le comunicî d[omnu]lui Călinescu¹⁵, altfel nu. Anume:

Până la 31 Dec.[embrie] – amânarea e problematică – d.[omnul] Ministru lucrează la încadrările conf.[erințelor] univ.[ersitare] definitive. Legal, poate transforma conferința în catedre și invers. D[omnu]l Călinescu, dacă e definitiv, poate cere transformarea conferinței în catedră, alăturând la cerere avizul favorabil al Rectoratului Iași. Eu personal aș fi f.[oarte] mulțumit să reușească și, venind la Iași, să pornim, cu toții, o muncă [f. 2r] solidară și rodnică.

Cunoști pe d[omnișoa]ra Ileana Leonte, fiica Pr.[eotului] Leonte de la Sf. Sava? Mi-a promis și d[omnia] sa că se va interesa de o pensiune. La o eventuală întâlnire – are și telefon – v-ați putea pune de acord.

Cuparencu nu ne-a făcut de râs. D[omnu]l Slăvescu¹⁶ l-a ajutat și la bursă și a obținut-o. L-am dat în grija Secretarului d[omnu]lui S.[lăvescu], pentru timpul cât voi lipsi eu din București. E băiat f.[oarte] bun, cuminte și merită să-l ajutăm să-l vedem deasupra necazurilor.

Ai cunoscut pe L. Morariu¹⁷, Iroaie¹⁸? Ce impresie ți-au făcut?

¹⁵ G. Călinescu (1899-1965), critic și istoric literar, personalitate marcantă a culturii române. Face parte din comitetul de conducere al revistei „Viața românească”, înființează la Iași „Jurnalul literar” (1939). Este conferențiar la Facultatea de Litere și Filosofie a universității ieșene (1937-1945), după care se mută la Universitatea din București. Membru al Academiei Române (1948).

¹⁶ Victor Slăvescu (1891-1977), economist și om politic român, ministru de finanțe. Director general al Societății Naționale de Credit Industrial. Profesor la Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale din București. A făcut parte din Institutul Social Român al lui Dimitrie Gusti, membru în Asociația Generală a Economiștilor din România, în Consiliul Superior Economic, în Consiliul Superior Bancar. După 1947 a fost îndepărtat de la catedră și din Academia Română. Arestat în 1950 și închis la Sighet. Membru al Academiei Române (1939), repus în drepturi în 1990.

¹⁷ Leca Morariu (1888-1963), istoric literar, publicist și folclorist român, profesor de literatură română și folclor la Universitatea din Cernăuți. Bogată activitate culturală la Cernăuți, fondator și director al revistelor „Făt-Frumos” (1926-1944), „Buletinul «Mihai Eminescu»” (1930-1944), „Fond și formă” (1938, 1944), colaborator la gazeta „Glasul Bucovinei”. În 1944 se refugiază la Râmnicu Vâlcea.

Sărbătorile cu bine, sănătate și bună petrecere. Anul nou să vă aducă mai multe bucurii, că necăjiți ați fost destul.

Dragi salutări,
Dan Simonescu

3.

Carte poștală

Expeditor: Dan Simonescu, Str.[ada] G[ene]ral Lahovari 105 bis, București III

Destinatar: D[omnu]lui Prof.[esor] Gh. Agavriloaei, Str.[ada] Buzdugan 7, Iași

Buc.[urești] 20 Dec.[embrie] 1941

Iubite Domnule Agavriloae,

La un ceas de la plecarea d[omnu]lui Cuparencu, au venit caldele rânduri ale D[umi]tale, prin d.[omnul] Sublocot.[enent] Florea. M-au încurajat, m-au bucurat mult și-ți mulțumesc. Azi mi-am luat rămas bun de la colegii din Academie, de care mă despart printr-un concediu de 6 luni. Până la titularizare n-am vrut a-mi da dimisia; de altfel voi face corecturi, la Iași, continuu, din Bibl.[iografia] Rom.[ânească] Veche, IV¹⁹, care e sub tipar. Vei avea cele 4 volume Goleștii de Fotino²⁰. Îți spun eu povestea acestei opere. Am dat comanda pentru procurarea revistelor. Luni mi-a fixat a mă duce după rezultat. Poate să le primești chiar înainte de venirea mea. Ceva mai greu cu cartea G. C.[ălinescu] care a dispărut după piață (epuizată sau mister!)²¹. Eu am apucat un exemplar, de la început, cu un schimb de publicații. Până vin, sper să ți-o procur și pe aceasta. A apărut un frumos volum din Hrisovul, anuarul Șc.[olii] de paleografie și

¹⁸ Petru Iroaie (1907-1984), folclorist și istoric literar român, funcționează ca învățător în județul Vrancea, apoi profesor suplinitor la Cernăuți, iar în 1940 devine asistent în cadrul Facultății de Litere și Filosofie a Universității din București. Din 1942 este trimis lector de limba și literatura română la Universitatea din Palermo, unde rămâne până la sfârșitul vieții.

¹⁹ Ioan Bianu, Dan Simonescu, *Bibliografia românească veche (1508-1830), tom IV: Adăogiri și îndreptări*, București, Socec, 1944.

²⁰ George Fotino (1896-1969), jurist, istoric și traducător român, profesor la Universitatea din București (1938-1947). Membru corespondent al Academiei Române (1945), repus în drepturi după 1990. Publică *Boierii Golești. Din vremea renașterii naționale a Țării Românești*, vol. 1-4, București, Editura Monitorului Oficial, 1939.

²¹ Este vorba despre *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, București, Editura Fundației Regale pentru Literatură și Artă, 1941.

arhiv.[istică]²². Am luat măsuri să primești volumul Ani. Cuparencu, desigur, a sosit. Al D[umi]tale devotat,

Dan Simon[escu]

Pe cartea poștală există însemnarea lui Gh. Agavriloaei că a răspuns: „R. 29.XII. 941”.

4.

Carte poștală

Expeditor: Dan Simonescu, Str.[ada] G[ene]ral Lahovari 105 bis, București III

Destinatar: D[omnu]lui Prof.[esor] Gh. Agavriloaei, Str.[ada] Buzdugan 7, Iași

Buc.[urești] 27.XII. 1941

Stimate și iubite Prieten,

Miercuri, 24 Dec.[embrie] am expediat un pachet de cărți pentru Mata, la care am adăugat câteva din cele ce-mi vor trebui la Iași. Din Rev.[ista] Fund.[ațiilor] am găsit numai 2 ex.[emplare] dar mi-a făgăduit Barbu Theodorescu²³ și pentru rest. Viața rom.[ânească] nu se mai găsește. Mă voi duce Luni la Imprimeriile Statului, pentru că mi s-a spus că ei au preluat administrația și lichidarea gestiunii.

M-am grăbit a le trimite, pentru că m-am gândit că-ți vor trebui volumele despre Golești în vacanță.

Eu vin cu personalul la Iași, care pleacă la 8,12 (?) din Buc.[urești] (Luni 5 Ian.[uarie]) și ajunge la Iași la 10,30, dacă nu va întârzia. Mi-am și luat *courette*-a nr. 9 la Wagons-lits. Te voi vizita – cu încredința mamei – chiar Marți; poate îmi vei da câteva adrese de pensiuni pentru a le cerceta în ziua aceea. Bagajul îl voi lăsa în gară la *consigne*.

Anul nou cu fericire, cu doctorat și la mulți ani. Dragi salutări,

D.[an] S.[imonescu]

Citește Curentul n[umăr].[ul] de Crăciun.

²² „Hrisovul. Buletinul Școlii de Arhivistică” apare la București, anual sau la doi ani (1941-1947, în total 7 volume). Publicat de Aurel Sacerdoțeanu, directorul general al Arhivelor Statului. Printre colaboratori se numără și Dan Simonescu.

²³ Barbu Theodorescu (1905-1979), bibliograf, editor și istoric literar român, bibliotecar la Biblioteca Academiei (1926-1929), secretar al lui Nicolae Iorga. În perioada interbelică este subdirector al Fundației Regale pentru Literatură și Artă.

Scrisoare

Expeditor: Dan Simonescu, str.[ada] G[ene]ral Lahovari 105 bis, București III

Destinatar: D[omniei] sale Domnului Gh. Agavriloaei asistent universitar, str.[ada] Buzdugan 7, Iași

Cenzurat

[f. 1r]

București, 24 Aug.[ust] [19]43

Iubitul meu prieten, întors la București în ziua de 22 Aug.[ust], din comuna Oituz (vezi, am îndrăgit Moldova), unde am petrecut vacanța, am găsit acasă cele 2 plicuri mari cu scrisorile Matale și ale d[omnu]lui prof.[esor] Botez²⁴, din 3 și 17 Aug.[ust]. După ce am umblat 2 zile pentru satisfacerea lor, parțială, după cum vei vedea, acum îți răspund liniștit la toate întrebările puse.

În primul rând, trebuie să-ți spun că mi-era dor de slova Matale, de veștile ieșene pe care totdeauna mi le-ai dat din belșug. Sunt apoi mâhnit că împrejurările și mobilizarea te împiedică atât de mult de la preocupările atât de scumpe nouă.

Nu vreau să mă repet în darea veștilor cu privire la lucrarea d[omnu]lui prof.[esor] Botez²⁵. Măine mai iau un răspuns de la inginerul Zamfirescu (Monitorul Oficial) și altul de la Bagdasar²⁶ și voi scrie totul, din fir a păr, d[omnu]lui Botez, cum stau lucrurile. Le vei afla de la d.[omnul] Botez.

Mă întreb, cum am petrecut vacanța. Am intrat în ea cam obosit și cam slăbit. N-am mai avut vacanță de trei ani, pentru că Conservatorul²⁷ Bibl.[iotecii] Acad.[emie] Rom.[âne] nu-mi dă vacanță, pe motivul că lipseam mult din timpul anului. La Bacalaureat am muncit mult ca

²⁴ Octav Botez (1884-1943), critic și istoric literar român, profesor la Universitatea din Iași (1936-1943), urmând lui G. Ibrăileanu la Catedra de istoria literaturii române moderne. Redactor la revista „Viața românească”.

²⁵ Este vorba despre volumul apărut postum: Octav Botez, *Figuri și note istorico-literare*, București, Casa Școalelor, 1944.

²⁶ Nicolae Bagdasar (1896-1971), filosof român, asistent la Laboratorul de Psihotehnie al Facultății de Filosofie a universității bucureștene, profesor titular la Catedra de Filosofie Generală a Universității din Iași (1942-1949). Întemeiază Editura Filosofică (1930-1944), co-director al revistei „Ethos” (1944-1947). După destituirea din învățământul superior, în 1949, va lucra în cercetare. Membru corespondent al Academiei Române (1943), repus în drepturi.

²⁷ După moartea lui Ioan Bianu (1935), a fost ales la conducerea Bibliotecii Academiei generalul Radu R. Rosetti, membru activ în secțiunea istorică a Academiei, care a funcționat cu titlul de conservator al Bibliotecii Academiei timp de zece ani până în mai 1945.

președ.[inte] și ca examinator la o materie grea, cum știi. De la 15 Iunie la 25 Iulie am lichidat cu 5 articole, care cereau o ultimă efortare ca să fie terminate. Am plecat la Carmen-Sylva până la 8 Aug.[ust], [f. 1v] când am trecut în munți (Grozești-Oituz), la proprietatea magnifică a D[oam]nei Elena General Eremia Grigorescu, născută Negropontes²⁸, care a avut amabilitatea a ne invita. Acum m-am apucat de lucru mai serios, făcând în parte corecturi la articolele amintite. Partea mea de contribuție la opera Stolnicului²⁹ am terminat-o de mult, în corectură chiar, dar mă supără întârzierea d[omnu]lui Cartoian³⁰, după cum știi, colaborator al volumului (n-a dat nici macar la tipar partea d[omniei] sale).

Aduci vorba de articolele D[oam]nei Zoe Felea³¹. Nu mi-au plăcut nici mie. Reportajul ei repetat sub altă formă și în alte publicații, a adus Societății stud.[enților] în lit.[eratură] rom.[ână] veche servicii, Societatea obținând noi fonduri de la Rectorat, pentru excursii, pe care le organizează, într-adevăr, foarte bine. La sfârșitul lui Sept.[embrie] este vorba să meargă la Odesa și m-au invitat din nou, ca musafir al lor. În aceleași condiții, de invitat am fost și în Bucovina.

La un Buletin de istorie literară, la Iași, m-am gândit, dar realizarea lui, pentru moment, o văd cam grea, din cauza lipsei de fonduri, cât și din cauza lipsei de discipoli și colaboratori devotați (vorbesc de domeniul literaturii vechi). Anul acesta pun speranțe mari pe cursul ce-l voi [f. 2r] face și cred că voi reuși să fac o echipă serioasă de lucru.

Acum să încep a-ți da și răspunsurile la întrebările puse :

1. Azi am răsfoit, de 2 ori, Adevărul literar...[și artistic] pe anii 1923 și 1935, fără să găsesc articolele despre Slavici și d. Zamfirescu, scrise de d.[omnul] Botez. Voi mai căuta și alți ani, dar rămâne puțin timp pentru copiat, deoarece începând cu 1 Sept.[embrie] Bibl.[ioteca] Acad.[emiei] Rom.[âne] se va închide o săptămână pentru motive de curățenie (!?).

Chiar dacă trimet copiile mai târziu, încă este timp suficient pentru imprimarea lor.

²⁸ A doua soție a generalului Eremia Grigorescu, Elena Negropontes deținea moșia Grozești-Hârja, Oituz.

²⁹ Constantin Cantacuzino, *Istoria Țării Rumânești întru care să cuprindă numele ei cel dintâi și cine au fost lăcuitorii ei atunci*. Ediție întocmită de N. Cartoian în colaborare cu Dan Simonescu, apărută la Craiova, 1944.

³⁰ N. Cartoian (1883-1944), istoric literar român, profesor titular (din 1930) la Catedra de istoria literaturii române vechi din cadrul Facultății de Litere și Filosofie a universității bucureștene, fiind primul profesor de literatură română veche, creatorul acestei specialități. Membru al Academiei Române (1941). Dan Simonescu se numără printre elevii săi.

³¹ Zoe Felea publică proză și note de călătorie în „Universul literar” (1938-1943).

2. Nu sunt amator să cumpăr colecția Viața Românească pentru Seminar, pentru că n-avem fonduri. Dacă aş obține în plus ceva fonduri, le-aş folosi pentru legatul revistelor, care altfel dispar.

3. Acces la d.[omnul] Ministru Petrovici³² aş avea, cred, oricând aş cere audiență. Pândesc chiar momentul, pentru a cere ceva fonduri Institutului, că ne-a promis. Manuscrisul Luciei Mantu³³ îl putem preda prin șeful de cabinet al D[omniei] sale. Nu-mi spui, autoarea dorește imprimarea schițelor³⁴ ce va trimite? În acest caz, trimite-l d[omnu]lui Bagdasar, cu o cerere în acest sens (prin mine sau altă persoană).

[f. 2v] 4. Nu s-a repus în vânzare volumul d[omnu]lui Călinescu. Totuși, după spusele lui Barbu [Theodorescu], o poveste a fost și iat-o pe scurt: autorul a cerut să facă o nouă ediție „prescurtată” și a prezentat chiar volumul redus³⁵ prin omiterea unor fotografii și a unor pasagii, dar a fost respins de cenzură. Fundația, sperând în aprobarea censurii și de teamă ca să nu rămâe ediția I nevândută, a cerut vânzarea vol.[umelor] ed.[iției] I, dar nu s-a aprobat.

5. Am înscris Seminarul³⁶ D[umnea]v.[oastră] pentru volumul II din Eminescu³⁷, cu reducere de 30%. Volumul va apărea prin Sept.[embrie] și nu știu ce preț vor pune.

6. Ți-am făcut rost de vol.[umul] lui Cioculescu³⁸, Aspecte lirice³⁹. A fost predat de mine d[omnu]lui inginer Zamfirescu de la Monitorul Oficial, pentru a fi expediat tip.[ografiei] „Brawo”⁴⁰, ca model de literă, format și copertă. După ce „Brawo” își va însemna și lua datele necesare, iei volumul acela pentru D[umnea]ta personal. Așa am aranjat cu Nicu Bagdasar.

³² Ion Petrovici (1882-1972), filosof, eseist, memorialist și om politic român, profesor la Universitățile din Iași și București. Ministru al Educației (1937-1938). Ministru al Culturii Naționale (1941; 1943-1944). Membru al Academiei Române (1934), repus în drepturi în 1990.

³³ Lucia Mantu (1888-1971), prozatoare română, absolventă de științe naturale, predă la Liceul de Fete „Oltea Doamna” din Iași (1914-1945).

³⁴ Lucia Mantu, *Instantanee. Schițe*, București, Casa Școalelor, 1945.

³⁵ G. Călinescu, *Istoria literaturii române. Compendiu*, București, Editura Națională Mecu, 1945.

³⁶ Se referă la Seminarul de Istoria Literaturii Române Moderne. Biblioteca Seminarului era administrată începând cu anul 1937 de asistentul Gh. Agavriiloaei, sub supravegherea lui Octav Botez și a lui G. Călinescu. La acea vreme biblioteca avea un fond de 3.678 de volume, 48 de titluri de periodice în 608 volume. Bibliotecar era Ion Lăzărescu.

³⁷ Mihai Eminescu, *Opere*, vol. II, ediție critică întemeiată de Perpessicius, București, Editura Fundației Regale pentru Literatură și Artă, 1943.

³⁸ Șerban Cioculescu (1902-1988), critic și istoric literar român, profesor la Universitatea din Iași (1946-1947), apoi la cea din București. Membru al Academiei Române (1974).

³⁹ Șerban Cioculescu, *Aspecte lirice contemporane*, București, Casa Școalelor, 1942.

⁴⁰ Tipografia „Brawo” din Iași imprimă cărți în perioada 1933-1943.

7. Vol.[umul] Ist.[oria] Lit.[iteraturii] Rom.[âne] de Vianu etc.⁴¹ va ieși în editura Casei Școalelor, nu a Fundației. Partea I-a s-a tras în coale și se prevede terminarea lui cam pe la Crăciun.

8. Adresa lui Ion Pillat⁴²: str.[ada] Pia Brătianu, 9, Buc.[urești] III. A lui Gyr⁴³ nu este cunoscută, dar mă voi mai interesa de ea și la alte persoane.

9. Torouțiu⁴⁴, la recomandarea mea, vrea să-ți completeze gratuit și pentru Mata personal, toată colecția lui Studii și documente literare. [f.3r] Au apărut 12 volume și vor mai apărea cel puțin 2, care sunt chiar sub tipar⁴⁵. Mi-a spus însă, că nu le va trimite, până nu i se vor cere în scris: Prof.[esor] D[octo]r. I.E. Torouțiu, Membru coresp.[ondent] al Acad.[emiei] Rom.[âne], Directorul Tipografiei Bucovina, str.[ada] Gr. Alexandrescu, N[umă]r.[ul] 4. Pune adresa asta, că vei reuși sigur! Scrie-i ce ai, că el îți dă restul. Îți recomand procedeul acesta p.[entru] că îmi pare, că a sărit succesiunea numerelor la volume. Mi-a spus să-ți mai adaog: într-unul din vol.[umele] viitoare va apărea toată corespondența regretatului Ibrăileanu cu Brătescu Voinești și cu M. Dragomirescu⁴⁶. Într-adevăr a primit de la urmașii lui Tăzlăoanu întreaga lui corespondență, dar nu a triat-o încă, încât nu ar ști dacă este ceva despre Alice Călugăru⁴⁷. Din cercetările de până acum, nu a găsit nimic despre A.[lice] C.[ălugăru]⁴⁸. Netea este cam neserios și nu trebuie să te bizui pe spusele lui. Eu îl cunosc bine și-l voi întreba la prima ocazie.

Dar, dragă Domnule Agavriloae, chiar presupunând că ai mai putea găsi ceva material nou și tot nu este un motiv puternic a amâna susținerea tezei. Și tot timpul de completări, până la imprimarea tezei. Părerea mea este tot cea veche: grabă să ai titlul de doctor. Un element ca D[umnea]ta, este păcat să nu-l aibă! Ce a făcut, rogu-te, legătorul cu ale mele [f. 3v]

⁴¹ Tudor Vianu, Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu, *Istoria literaturii române moderne*, București, Casa Școalelor, 1944 (apare doar un volum).

⁴² Ion Pillat (1891-1945), poet, traducător și eseist român. Membru corespondent al Academiei Române (1936).

⁴³ Radu Gyr (1905-1975), poet și publicist român, asistent la Universitatea din București, la catedra fostului său magistru, M. Dragomirescu. Arestat și închis după 1944.

⁴⁴ I.E. Torouțiu (1888-1953), istoric literar, editor și traducător român, proprietarul Tipografiei „Bucovina”. Publică *Studii și documente literare*, 13 tomuri. Membru corespondent al Academiei Române (1936), repus în drepturi după 1990.

⁴⁵ I.E. Torouțiu nu a mai publicat decât vol. XIII din *Studii și documente literare*, care cuprinde indicele volumelor I-XII.

⁴⁶ Corespondența amintită nu a mai apărut în *Studii și documente literare*.

⁴⁷ Alice Călugăru (1886-1933), poetă și prozatoare română. Între anii 1911-1914 corespundează cu G. Topîrceanu, care era redactor al „Vieții românești” de la Iași. După apariția romanului *La Tunique verte* (1924), existența scriitoarei este învăluită în mister.

⁴⁸ Teza de doctorat la care lucra atunci Gh. Agavriloaei se ocupa de viața și opera poetei Alice Călugăru. Întrucât nu existau date biografice complete, autorul apelase la toți cunoscuții să-i trimită informații.

Însemnări ieșene? Dacă acum sunt gata, ia, te rog, în numele meu lei 2000 (parcă atâta mi-a cerut, sau 2500) de la d.[omnul] Ungureanu⁴⁹ și achită-i, obligându-l a mi le trimite sau acasă la Bejenaru, sau la Bibl.[ioteca] Seminarului, în păstrarea d[omnu]lui Istrate⁵⁰. Prefer la Bejenaru, date cu semnătură.

Eu m-am gândit a mă stabili la Iași la 14 Oct.[ombrie] pentru a ține examenele parțiale cele de licență. Până la deschidere, aș rămâne acolo și voi pune 3 ore de curs pe săptămână pentru că de la 20 Noiembrie intru în comisia examenului de capacitate. N-am primit nici o adresă, dar mi-a spus d.[omnul] Gerota⁵¹ că a fost dorința expresă a D[omnu]lui Ministru.

Ce mai nou prin orașul culturii?

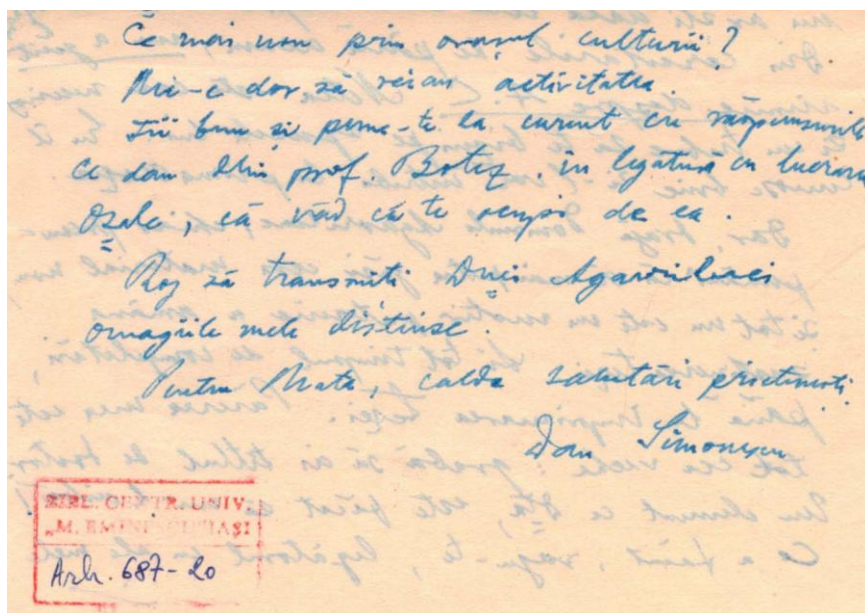
Mi-e dor să reiau activitatea.

Fii bun și pune-te la curent cu răspunsurile ce dau d[omnu]lui prof. Botez, în legătură cu lucrarea D[omniei] sale, că văd că te ocupi de ea.

Rog să transmiți D[oa]nei Agavriloaei omagiile mele distinse.

Pentru Mata, calde salutări prietenești.

Dan Simonescu



Fragment de scrisoare, 24 august 1943

⁴⁹ Gheorghe Ungureanu (1907-1975), arhivist și publicist român, director al Arhivelor Statului din Iași (1941-1969).

⁵⁰ Gavril Istrate (n. 1914), lingvist și istoric literar român, profesor de prestigiu al universității ieșene. În 1943 intră, prin concurs, bibliotecar la Seminar și în 1945, asistent la Catedra de limbă română.

⁵¹ Constantin Gerota (1888-1976), critic literar, publicist și traducător român, profesor în învățământul secundar la Calafat, apoi la București. Inspector general al învățământului.

Carte poștală

Expeditor: Dan Simonescu, Str.[ada] G[ene]ral Lahovari 105 bis, București III

Destinatar: D[omnu]lui Prof.[esor] Gh. Agavriloaei, Str.[ada] Buzdugan 7, Iași

Cenzurat

Buc.[urești] 12.I.1944

Dragă Domnule Agavriloaei,

Mai întâi, anul 1944 să-ți aducă multă bucurie și belșug în casă – în plus doctoratul cu brio. Aceleași urări de fericire adresez, prin amabilitatea D[umi]tale, și Doamnei. Cred că ți-ai închipuit de ce n-ai mai primit corecturi⁵²! S-ar fi întârziat mult, deci le-am făcut eu aici, iar d.[omnul] Bucuță⁵³ dă bun de tipar. Pe curând avem volumul. – Eu voi veni la Iași, în urma măsurilor luate de Minister, Marți 25 Ian.[uarie]. Îmi urez fericirea să pot veni. – Fii bun și treci pe la legător și-l roagă în numele meu să fie gata cu cele 2 cărți (Lanson⁵⁴ și *Încercare de semasiologie*⁵⁵), să le iau la sosirea mea. Dacă sunt gata, te rog, ridică-le mata și mi le trimiți prin Moruga. Plata voi face-o eu, la venire. – Ce mai nou pe la Facultate? Așteptam scrisoarea D[umi]tale! Trebuie că ai fost ocupat și nu s-au ivit vești cu doctoratul. Azi scriu și D[omnu]lui Iordan⁵⁶. – Te rog a transmite complimente D[omnu]lui Ungureanu, pe care ține-l în curent cu sosirea mea. Cu prietenești salutări,

Dan Simonescu

D[omnu]l Călinescu e în Iași?

⁵² Se referă, probabil, la corecturile făcute la volumul lui Octav Botez, *Figuri și note istorico-literare*.

⁵³ Emanoil Bucuța (1887-1946), scriitor român, fondator și director al revistei „Boabe de grâu” (1930-1935). Administrator al Casei Școalelor (1944-1945). Membru corespondent al Academiei Române (1941).

⁵⁴ Gustave Lanson (1857-1934), critic și istoric literar francez, având un rol important în reorganizarea învățământului superior francez. Lucrarea sa *Histoire de la littérature française* (1894) cunoaște numeroase ediții.

⁵⁵ Lazăr Șăineanu, *Încercare asupra semasiologiei române. Studii istorice despre tranzițiunea sensurilor*. Cu o alocuțiune-prefață de B.P. Hasdeu, București, Tipografia Academiei Române, 1887.

⁵⁶ Iorgu Iordan (1888-1986), lingvist și filolog român, profesor la Universitatea din Iași din 1927 până în 1946, când a fost transferat la București. De numele său se leagă punerea bazelor, la Iași, a Institutului de Filologie Română „A. Philippide”, al cărui director a fost (1931-1945). Director al Institutului de Lingvistică din București (1949-1952; 1958-1970). Membru al Academiei Române (1948).

Scrisoare

Destinatar: Domniei Sale Domnului Gh. Agavriloaei, În mână
Urgentă

[f. 1r]
30.I.[1]944

Dragă Domnule Agavriloaei,

Mai întâi, bun găsit! Sunt în Iași, de Vineri 28, pentru a-mi relua activitatea. Din nefericire, cam târziu. Bine că s-au liniștit, măcar acum, lucrurile. Speram să te văd ieri la ședința Institutului. A fost lume multă.

Vreau să te văd. Am să-ți comunic unele lucruri. Când poți veni pe la mine. De la 6 înainte, serile sunt la Teatru, având o serie de ședințe la Comitet⁵⁷. Poate vii Miercuri, că avem sărbătoare.

Când vii, te rog să-mi aduci [f. 2r] neapărat următoarele, în ordinea urgenței:

1. factura Seminarului, pentru că vreau să justific suma.
2. Cărțile Cernăuți-lor, pentru că vreau să fac Cronica Cărții la Radio, despre el; așa mi s-a cerut.
3. Completările Cercului de Ist.[oria] Lit.[eraturii] Spaniole – în dublu exemplar.

Completările încep cu pag. 289.

4. Paginile din Cursul meu închinat lui Octav Botez⁵⁸.

Dacă nu ai timp să vii pe la mine, lasă-mi acestea (mai ales punctul 1 și 2) în sertarul meu la Facultate.

[f. 1v] Dacă vezi pe d[omnișoa]ra Istrate, spune-i, te rog, să-mi restituie cheile Seminarului meu (adică ale Bibliotecii și ale cancelariilor) ce i-am dat înainte de vacanță.

Ce mai nou? Ce face Doamna? – căreia te rog să-i transmiți omagiile mele.

Cum o duci cu miliția?

Cu bune salutări și la revedere[,]
Dan Simonescu

⁵⁷ Dan Simonescu făcea parte din Comitetul de lectură al Teatrului Național din Iași (1944-1948), alături de Petre Stati, Tudor Călin, D. Iov, M. Davidoglu, A.M. Frimu, R. Vulpe, Andrei Oțetea, Traian Gheorghiu, N.I. Popa, S. Morcovescu-Teleajen, P. Caraman, Mihai Codreanu, Jean Livescu, Const. Nicuță, Marin Iorda, Otilia Cazimir. Secretar era Gh. Agavriloaei (vezi *Teatrul Național din Iași. Procese verbale, 1944-1948*, fond BCU Iași – cota Ms-VI-295).

⁵⁸ Gh. Agavriloaei împrumutase pagini din curs fiindu-i necesare, probabil, pentru definitivarea articolului, *Profesorul Octav Botez*.

8.

Carte poștală

Expeditor: Dan Simonescu, Str.[ada] G[ene]ral Lahovari 105 bis, București III

Destinatar: D[omnu]lui Profesor-Asistent Gh. Agavriloaei (la D[omnișoa]rele Iancu), Zlatna, Jud.[eșul] Alba

Cenzurat București

Buc.[urești] 8 Dec. 1944

Dragă Domnule Agavriloaei,

Cred ca d.[omnul] Emil Diaconescu⁵⁹ s-a îndurat, în fine, să plece din Buc.[urești], și așa vei fi primit și cele trimise de mine. De ce nu vii pe la Buc.[urești], măcar 1-2 zile? Dăm ideea unui „interes de serviciu” lui Pavelcu⁶⁰, pentru a putea veni pe aici! – Duminica trecută am fost la parastasul soților Ibrăileanu⁶¹, anunțat în ziare și am venit dezgustat că n-a fost nici un alt coleg ieșean. Era Mihail Carp⁶², cu care am vorbit. – N-am primit leafa pe Oct.[ombrie], No[i]em.[brie], Dec.[embrie], nici ajutorul de iarnă și îți închipui cât de necesari mi-ar fi banii acum, astfel că, te rog, a mă avea în vedere lunar cu grija de a-i primi și repede, dar și sigur. Am fost la Conferința lui Călinescu și era cam supărat că ai dat doctoratul fără el. Îi pare rău pentru că crezi că te persecută...! Dacă aș ști că scrisorile ajung, ți-aș scrie mai mult și mai des. Bune salutări,

Dan Sim[onescu]

⁵⁹ Emil Diaconescu (1889-1978), istoric român, profesor la Facultatea de Litere și Filosofie a universității ieșene.

⁶⁰ Vasile Pavelcu (1900-1991), psiholog român, numit asistent la Catedra de Pedagogie a Universității din Iași în 1928. În 1942 obține postul de conferențiar și din 1943 devine profesor titular. Decan al Facultății de Litere și Filosofie a universității ieșene. Membru al Academiei Române (1974).

⁶¹ G. Ibrăileanu (1871-1936), critic și istoric literar român, promotor al criticii literare științifice, profesor marcant al universității ieșene, principalul redactor al revistei „Viața românească”. Membru post-mortem al Academiei Române (1948). Fiica sa, Maria, a fost soția lui Gh. Agavriloaei.

⁶² Mihail Carp (1875-1967), publicist român, profesor la Liceul Național din Iași. A făcut parte din grupul celor care au înființat revista „Viața românească”. Fratele Elenei Ibrăileanu, soția criticului și istoricului literar.

Buc. 8 Dec. 1944.
Dragă Domnule Agavriloaei,
Cred că d. Emil Diaconescu s'a îndurat, în fine
să plece din Buc., și așa vei fi primit și cele trei
mise de mine. Dece în via pe la Buc., încă 1-2
zile? Dar ideea unui "interu de serviciu" lui Pardean
pentru a putea veni pe aici! - Duminică trecută,
am fost la parastatul sâmbătorilor Ibrăileanu, am
tat în ziare și am venit dezgustat că n'a fost încă
"alt coleg" icescu. Era Mihail Carp, cu care
am vorbit. - N'am primit leaga pe oct., Noem.
Dec., nici ajutorul de iarnă și îți închipui cât
de necesari mi-ar fi banii acuma, astfel că,
te rog, a mă avea în vedere luna cu grije
de la - și primi și repede, dar și sigur. Cu co-
legii tăi mi s'a văd des. Am fost la conferința
lui Călinescu și era cam supărat că ai dat șita
patul fără el. Și pare rău pentru că crezi că te por-
tesc. --! Dacă ar fi ca scrisorile ajung, și de
sori mai mult și mai des. Dune salutări
Dan Jim

Carte poștală, 8 decembrie 1944

9.

Scrisoare

Destinatar: D[omniei] sale Domnului Profesor Asistent Gh. Agavriloaei,
Facultatea de Litere – Iași, Zlatna, Jud. Alba (la d[omni]șoarele Iancu)
Cenzurat București

[f. 1r]

Buc.[urești], 14 Ian.[uarie] 1945

Scumpe Domnule Agavriloae,

Îmi impun o stăpânire și calm în noianul de idei și lucruri ce se
grăbesc a ajunge la D[umnea]ta. Eu am scris și scriu atâta, încât scrisorile
ies întotdeauna păgubite, fără voia mea.

Mulțumesc pentru interesantele știri și pentru felicitările aduse prin
bunăvoința lui Emil Diaconescu. El a lăsat scrisoarea la Academia
Română, dar aceasta s-a deschis după 10 Ian.[uarie], încât vezi singur, cât
de târziu a fost satisfăcută plăcerea mea, de a-ți savura știrile.

Bietul Cartojan ne-a părăsit! La 6 Dec.[embrie] a căzut bolnav de o
congestie cerebrală; vindecat de congestie, se complică cu bronco-
pneumonie și cu o infecție la rinichi, fatale pentru sănătatea lui atât de
șubredă în ultimul timp. A fost mult regretat în toate cercurile, iar eu rămân
lipsit de un sfătuitor atât de înțelept și de un sprijin oferit cu atâta
bunăvoință.

Eu am citit D[oam]nei rândurile⁶³ Matala și trebuie să știi că singura ei plăcere și consolare au mai rămas în recunoașterea, din partea altora, a meritelor lui. Poți în scrisoarea ei să pui și scrisoarea de lămuriri către Nelly Petrescu, fosta prietenă a Alicei Călugăru.

Mulțumesc nespun pentru amabilitatea și grija ce pui în trimiterea salariilor mele. [f. 1v] Azi am primit telegrafic suma de 45.302, probabil salariul pe Decembrie, fără spor. Ai grijă și de spor să vie cât mai repede! Suntem deci în regulă cu banii și aceasta datorită Matala! De ce acum îmi trimite leafa fără reținerea ratei mari (13.000), cu care achitam din avansul când am plecat din Iași? Am auzit că ne-a iertat restul de rate! Adevărat?

Iarăși mulțumiri pentru sugestiile și îndreptările ce aduci broșurei mele: Manuscrisele Iași⁶⁴.

Banii, cei 2000 lei ai D[umi]tale, s-au întrebuițat astfel: Viața rom.[ânescă] = 240 lei; Octav [Botez], Însemnări = 120; Ist.[oria] Literaturii = 500; Convorbiri = 150. Restul de 990 sunt la mine pentru a-ți cumpăra ce mai vrei. Emil Vîrtosu⁶⁵ nu mai are extrasele cerute, dar Cărăbaș a spus, că se face forte și ți le va procura. La pachetul lui poștal, adaog eu Cronică lui Cantacuzino, ediția mea. Numai de le-ai primi!

Articolul⁶⁶ D[umi]tale despre M. Dragomirescu mi-a plăcut și, deși nu ai fost elevul lui, ai pătruns totuși subtila lui metodă de disecare a capodoperelor literare. Numărul respectiv din „Ethos”⁶⁷ este acum la Papadima⁶⁸ împrumut, [f. 2r] pentru a-și vedea numele citat în articolul lui Bârsănescu⁶⁹, dar tocmai bine, în conferință a fost amintit, dar în articol⁷⁰ nu l-am mai văzut.

Fii așa de bun și, după ce citești alăturata petiție adresată Decanului, dă-o urgent în mâna lui și comunică-mi, te rog, rezultatul. Spune-i că am făcut-o în urma înțeleptelor lui recomandări scrise

⁶³ Gh. Agavriloaei, *N. Cartoian [necrolog]*, în „Ethos”, 1, nr. 4, 1944, p. 426-429.

⁶⁴ Dan Simonescu, *Manuscrisele literare din Biblioteca Universității „Cuza Vodă”*, extras din „Scriptum”, I, 1944.

⁶⁵ Emil Vîrtosu (1902-1977), istoric român, profesor de paleografie chirilică la Școala de Arhivistică (1934-1950), apoi profesor la Universitatea din București (1950-1965).

⁶⁶ Gh. T. Agavriloaei, *Mihail Dragomirescu critic literar*, în „Ethos”, 1, nr. 2-3, apr.-iun. 1944, p. 305-309.

⁶⁷ „Ethos”. Revistă de teorie a culturii, apare trimestrial la Iași (ian.-mart. 1944), Alba Iulia (apr.-dec. 1944) și București (ian.-mart. 1945-sept.-dec. 1947). Inițiată de cadrele didactice ale universității ieșene, este condusă de N. Bagdasar și Șt. Bârsănescu.

⁶⁸ Ovidiu Papadima (1909-1996), istoric literar și folclorist român, profesor al universității bucureștene (1942-1949).

⁶⁹ Șt. Bârsănescu (1895-1984), pedagog român, profesor la Universitatea din Iași. A condus Seminarul Pedagogic din Iași. Membru corespondent al Academiei Române (1963).

⁷⁰ Șt. Bârsănescu, *Încercare asupra spiritului românesc*, în „Ethos”, 1, nr. 2-3, apr.-iun. 1944, p. 167-196.

prodecanului nostru... și m-am conformat! Este însă și adevărat că lucrez la Ist.[oria] lit.[eraturii] rom.[âne] III⁷¹ (corecturi în pagini, cu multe, multe și dificile lacune), Catehismul calvinesc, care, însă, este vorba, la stăruința lui Rosetti Alex.⁷², să treacă în seama lui... Byck⁷³, cu întreaga colecție Texte de lit.[eratură] rom.[ână] veche. În plus, mai am Cercetări literare, VI⁷⁴.

Și aici, Universitatea este în vacanță. Din cauza aceasta nu-ți pot da vești, decât foarte vagi, în legătură cu succesiunea catedrei lui Cartojan.

Dragă Domnule A.[gavriloaei] – ai tot interesul să mai dai pe aici. Dormi la mine, când vii, numai vino și iată de ce: azi am vorbit cu Vianu Tudor⁷⁵ (noul director editorial al Fundațiilor) să-ți dea în editare opera lui Ibrăileanu și anume cursurile ținute la Iași. Cea [f. 2v] tipărită o face, mi-a spus, d.[omnul] Const. Vișoianu⁷⁶, ajutat de G.C. Nicolescu⁷⁷, asistentul lui Vianu. Nu era decis să publice și cursurile, dar azi l-am convins să fie publicate de D[umnea]ta și m-a rugat a-ți scrie urgent a te invita aici cu acele Cursuri și deci nu mai aștepta!... Poți semna contractul. Eu am luat asupra-mi opera literară a lui M. Kogălniceanu. Pe cea istorică, o face Oțetea⁷⁸, iar corespondența lui, noi amândoi⁷⁹. În n[umă]r.[ul] de Ianuarie al Rev.[istei] Fundațiilor va apărea programul de lucru al lui Vianu. Când vii, îți promit și volumele din Bibliografie, III, IV.

⁷¹ N. Cartojan, *Istoria literaturii române vechi*, vol. III, București, 1945 (volum apărut postum, Dan Simonescu a făcut corectura șpalturilor).

⁷² Al. Rosetti (1895-1990), lingvist și filolog român, elevul lui I. Bianu. Profesor la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din București, titularul Catedrei de Limba Română (1938-1965). Decan al Facultății de Litere (1946-1948). Membru al Academiei Române (1948).

⁷³ J. Byck (1897-1964), lingvist și filolog român, elevul lui I. Bianu. Îndepărtat din învățământ și împiedicat să publice în perioada 1940-1944. Din 1945 este profesor la Facultatea de Litere și Filosofie din București.

⁷⁴ „Cercetări literare”. Publicație a Facultății de Litere și Filosofie a Universității din București, apare anual, la București (1934-1943; 1947, în total 5 vol.), sub redacția lui N. Cartojan. În revistă apar studii privitoare la literatura română veche.

⁷⁵ Tudor Vianu (1897-1964), estetician, istoric și critic literar român, profesor de estetică și de literatură universală și comparată la Universitatea din București. Membru al Academiei Române (1955).

⁷⁶ Constantin Vișoianu (1897-1994), jurist, diplomat și publicist român, ministru de externe (1944-1994).

⁷⁷ G.C. Nicolescu (1911-1967), istoric literar român, profesor universitar la București, discipol al lui D. Caracostea.

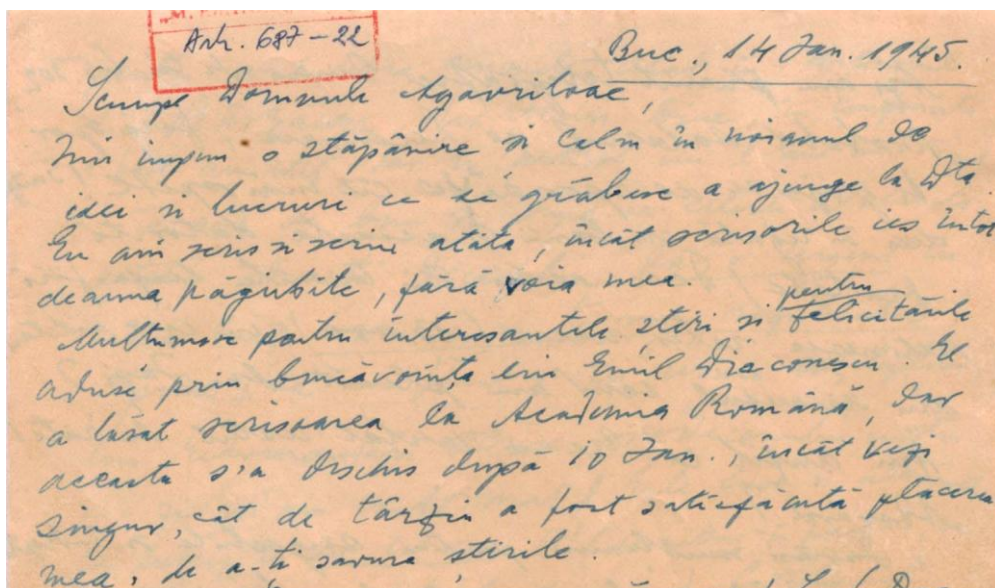
⁷⁸ Andrei Oțetea (1894-1977), istoric român, profesor la Facultatea de Litere și Filosofie din Iași, apoi la cea din București. Director al Teatrului Național din Iași (1939-1940; 1946). Membru al Academiei Române (1955).

⁷⁹ M. Kogălniceanu, *Opere*, tom I: *Scrieri istorice*, ediție îngrijită și introducere de Andrei Oțetea, București, 1946; *Scrieri sociale*, ediție comentată de Dan Simonescu, București, Vatra, 1947; *Scrieri alese*, vol. I-II, ediție îngrijită și prefață de Dan Simonescu, București, 1955.

Ți-a dat vreun semn de viață fratele meu, L[oco]t.[enent] Col.[onel] Vladimir Simonescu din Grăniceni, Alba Iulia (domiciliul Turda)? El poate ridica, la cerere, lăzile mele cu cărți pentru a mi le trimite cu vreo ocazie la București. Grozav le simt lipsa și nevoia! Desigur, ocazia va fi la primăvară, cu mașina. Dacă până atunci plecați la Iași (se aude că la 1 Apr.[ilie] se va deschide acolo Univ.[ersitatea] Iași)⁸⁰, atunci îi dai un telefon, în contul meu, la Turda (locuința) ca să trimeată a le lua la el.

Doresc și eu familiei D[umi]tale, cele mai frumoase realizări în noul an; să te vedem conferențiar și cel puțin suplinitor de catedră (de când filologul și prodecanul admiratori ai lui Cioculescu...?!)

Cu cele mai afectoase salutări, Matala și sărutări de mâini, Doamnei.



Arh. 687-22 Buc., 14 Jan. 1945.

Scumpă Doamnă Agavriloae,
Mă învârt în jurul unei stăpâniri în cel mai înalt grad de
ideal și lucruri ce se găseau a ajunge la Iași.
Eu am scris și scris atâtea, înaintea scrisorilor ies întotdeauna
de amna păgubite, fără voia mea.
Multumesc pentru interesantele stiri și felicitările
aduse prin bunăvoința lui Emil Diaconescu. El
a lăsat scrisorile la Academia Română, dar
aceasta s-a deschis după 10 Jan., înaintea
singur, cât de târziu a fost satisfăcută plăcerea
mea, de a-ți scrie stările.

Fragment de scrisoare, 14 ianuarie 1945

⁸⁰ Începând cu martie 1944, conducerea Universității din Iași a trimis la Alba Iulia obiectele de valoare, arhivele și bibliotecile care erau adăpostite în diferite clădiri ale școlilor de acolo. La Alba Iulia nu se desfășura o activitate didactică în adevăratul sens al cuvântului, dar se țineau totuși unele seminarii pentru a-i pregăti pe studenții care urmaseră universitatea în evacuare pentru examene. Rectorul M. David cerea la 18 sept. 1944 ca Universitatea să înceapă activitatea la Alba Iulia, eventual la Cluj. În ședința senatului universitar din 27 nov. 1944 s-a stabilit reîntoarcerea grabnică a Universității la Iași. Reînceperea cursurilor are loc la Iași, în mai 1945. Cursurile au fost redeschise de noul rector, profesorul A. Myller.

10.

Carte poștală

Expedito: Dan Simonescu, Str.[ada] G[ene]ral Lahovari 105 bis, București III

Destinatar: D[omnu]lui Profesor-Asistent Gh. Agavriloaei (la D[omnișoa]rele Iancu), Zlatna, Jud.[eșul] Alba

Cenzurat București

București, 16.I.[1]945

Iubite Domnule Agavriloae,

Ți-am trimis de curând o recomandată expres și acum vin iar să te rog ca prin ocazie să-mi trimiți Cursul meu și copia din Critil și Androniu⁸¹ făcută de d[omnișoa]ra Sofronie. Odată cu copia să trimeată și cartea (originalul) după care a copiat. – Cum ți-am scris este necesar să vii în Buc.[urești] 2-3 zile pentru a aranja editarea cursurilor lui Ibrăileanu la Fundația Regală (T. Vianu). Eu, mult ocupat și aștept nerăbdător să văd ce va discuta primul consiliu în privința succesiunii lui Cartojan! Au primit Decanul și d[omnul] Caraman⁸² cererea mea? Trebuie să o aprobe că a călători până acolo⁸³, înseamnă o adevărată expediție, mai ales, că nu cred să avem studenți. Cu mulțumiri pentru binele ce îmi faci și te salut prietenește,

Dan S.[imonescu]

11.

Scrisoare

Destinatar: D[omniei] Sale Domnului Profesor Gh. Agavriloaei, str.[ada] Haralambie 3, Iași

Prin amabilitate

[f. 1r]

Stimate și iubite Domnule Agavriloaei,

Trebuie să se ivească zilele acestea o ocazie pentru Iași, așa că-ți scriu de azi, 24 Mai (1945), ca să fiu gata a o înmâna. Ocazia cred că va fi chiar d[omnul] Bejenaru, fosta mea gazdă, care s-ar putea întâmpla să aibă nevoie și de concursul D[umi]tale binevoitor, pe care te rog să i-l dai (la nevoie).

Te rog să mă ierți că-ți scriu pe asemenea hârtie, dar evenimentele m-au surprins fără hârtie albă în casă și, pentru moment, nu găsim la

⁸¹ Dan Simonescu publică un studiu despre romanul lui Baltasar Gracián, *Un roman spaniol în Moldova secolului al XVIII-lea*, extras, Iași, 1946.

⁸² P. Caraman (1898-1980), folclorist și filolog român, profesor universitar la Iași (din 1938), specialist în slavistică. Membru post-mortem al Academiei Române (1991).

⁸³ Universitatea din Iași era în refugiu la Zlatna, lângă Alba Iulia.

librării nici macar ... caiete! Noroc că slabele opere ce se pot face acum nu cer prea multă hârtie. În orice caz, consolarea și mai slabă!

Am auzit că ești de mult la Iași și că te-ai instalat binișor, pare-mi-se în fosta casă a D[om]nului veterinar Staicu, un prieten al meu dintr-o concentrare din 1939. N-am știut de înlesnirile de călătorie făcute la deschidere, că veneam și eu, dar colegii, deși întrebați, nu mi-au spus nimic, decât la întoarcere. Călinescu a fost transferat⁸⁴ în consiliul de ieri, cu unanimitate de voturi, dar legal transferarea lui începe la 1 Oct.[ombrie] 1945. Până atunci, mi-a telefonat, că va cere un concediu, pentru a-și pregăti cursul de istoria literaturii, căci – a spus – n-a ținut niciodată un curs de istorie literară și simte nevoia pregătirii în acest sens. Are dreptate!

De altfel, un concediu cer și eu în hârtiile alăturate, dar mai puțin fericit, eu îl cer pentru boală. Te rog foarte mult, fii bun și dă-le D[omnu]lui Pavelcu⁸⁵, [f. 2r] cu rugămintea să le prezinte, cum scrie legea, Rectorului pentru aprobare. Am vrut să le prezint Ministerului, dar Claudian⁸⁶ a susținut că petiția trebuie să meargă pe cale ierarhică. Aprobata sau neaprobată, cererea mea împreună cu anexele rog a mi se trimită tot prin ocazie la București pentru că-mi trebuiesc pentru întărirea concediului și de către Minister. Dacă cererea îmi va fi aprobată, atunci este destul să-mi trimeți numai confirmarea Decanatului. Te rog pe D[umnea]ta să urmărești chestiunea aceasta ca să se împlinească urgent.

Cum vezi din petiție, vin la examene, bineînțeles dacă avem studenți. Pe aici, colegii mei, aud că țin mereu la examene (Oțetea, Călinescu). S-a mai auzit ieri că Rectorul a cerut închiderea cursurilor deja deschise, adică la medicină și la politehnică. Adevărat că cei de la Zlatna n-au sosit încă la Iași? Nu mai așa s-ar explica de ce lefurile noastre pe Aprilie nici până acum n-au sosit la București și îți închipui ce crâncenă nevoie avem de ele. Fii bun și pune o vorbă bună și stăruie și pentru trimiterea salariilor. Se mai vorbește de un ajutor de deplasare; nici pe acesta nu l-am văzut! Pune puțină ordine și în visterie!

Eu, pe aici, am activat ceva și am mai ținut ceva și când conferințe. Intrasem în cârd cu Blazian⁸⁷ + Pelmuș să public Critil și Andronius la ei, dar m-am convins că sunt foarte neserioși (mai ales primul, care, în plus, mai are și pretenții), astfel că mâine îmi aduc manuscrisul Sofronie, la care făcusem corecturi obositoare și completasem multe lacune, probabil intenționat făcute.

⁸⁴ Este vorba despre transferarea lui G. Călinescu la Universitatea din București.

⁸⁵ Vasile Pavelcu (1900-1991), psiholog român, profesor universitar la Iași, titular al cursurilor de psihologie și logică. Membru al Academiei Române (1974).

⁸⁶ Al. Claudian (1898-1962), filosof, sociolog și poet român, profesor universitar la Iași, din 1929, la Catedra de Istoria Filosofiei, apoi la Catedra de Sociologie și Estetică.

⁸⁷ După război, H. Blazian a înființat Editura Tradiția.

[f. 3r] M-au întrebat de adresa D[umi]tale, pentru a-ți cere „Adela” și te acuză că i-ai încurcat⁸⁸! Au ceva fonduri la editură, dar sunt calici și circumspecți, pentru că până acum au cam dat greș (au publicat din operele lui Nae Ionescu!).

Volumul lui Oțetea: M. Kogălniceanu Opere complete. Opere istorice este în corectură – șpalturi. M-am angajat la volumul II, Opere literare, la care am început să lucrez. Mă gândesc: dacă nu voi obține concediul cerut și va trebui să stau pe vară la Iași, voi găsi, oare, în bibliotecile noastre de acolo ziarele și revistele lui Kogălniceanu pentru a termina acest volum?

Ce ai zis că Mancaș a fost numit Directorul Culturii în locul lui Bucuță? (Opera lui Potop). M-am bucurat de alegerea d[omnu]lui Iordan la Academia Română, în locul lui Cartojan. La primul scrutin a fost respins. Perpessicius⁸⁹ corespondent în locul lui Pillat. Alex. Rosetti, propus în locul lui Pogoneanu⁹⁰, a fost respins chiar la discuție, ca ostil Academiei.

Am a-ți povesti multe, multe. Cred că ar mai trebui să vii pe la București, dacă ai gata volumele Ibrăileanu și volumul Alice Călugăru. Am vorbit cu D[omni]ș[oara] Petrescu care are scrisori și poezii inedite de la A.[lice] C.[ălugăru], dar a refuzat a mi le da, pentru că – zice – pregătește și ea o prezentare pe baza lor. Dar dorește să te cunoască și îți va arăta ce are ea referitor la A.[lice] C.[ălugăru].

[f. 4r] Cum o duci cu Balmuș⁹¹? Ar fi bine să-l cultivi și mai ales să faci a-i schimba unele păreri, în favoarea Dumitale! Vorbesc mereu de Ș.[erban] C.[ioculescu] și m-am contrazis cu ei. Mi-au vorbit și de Dima⁹²!

Dacă va fi să stau la Iași mai mult timp (pentru cursuri), unde aș putea găsi culcușul? La un caz, aș închiria cu Diaconu împreună o cameră.

⁸⁸ În aprilie 1944, editura Tradiția îi propune lui Gh. Agavriiloaei să publice romanul *Adela*, ediția a III-a, acesta urmând a trimite manuscrisul lui Ibrăileanu. Într-o adresă din 23 sept. 1946, editura îl înștiințează că a reziliat înțelegerea pentru publicarea romanului, întrucât manuscrisul nu fusese predat (vezi fond BCU Iași, cota Arh-739).

⁸⁹ Perpessicius (1891-1971), poet, critic și istoric literar român, titularul Catedrei de limba și literatura română a Liceului „Matei Basarab” din București. Începe munca de editare a operei eminesciene (1939-1963, 6 vol.). Membru al Academiei Române (1955).

⁹⁰ Ion A. Rădulescu-Pogoneanu (1870-1945), istoric literar, editor și traducător român, profesor de liceu în București. Din 1913, profesor de pedagogie, sociologie și estetică la Universitatea din București. Membru corespondent al Academiei Române (1919).

⁹¹ Const. Balmuș (1898-1957), clasicist român, profesor universitar la Catedra de latină, apoi la Catedra de greacă a Universității din Iași. Decan al Facultății de Litere și Filosofie (1945), transferat la Universitatea din București în 1948. Membru al Academiei Române (1949).

⁹² Al. Dima (1905-1979), comparatist, critic, teoretician și istoric literar român, profesor de estetică la Universitatea din Iași (1944-1966). Îi urmează lui T. Vianu ca șef al Catedrei de literatură universală și comparată la Universitatea din București. Membru corespondent al Academiei Române (1964).

Nu e rost de un cămin pentru profesori, de o cantină? Altfel, cred că nu ne-ajung lefurile!

Dau o idee: de ce nu vii D[umnea]ta cu lefurile tuturor celor din București scăzând din ele cheltuielile de transport? Astfel, ți-ai aranja și unele treburi în București.

Ai văzut: Vulpe⁹³, Emil Diaconescu și Scorpan⁹⁴ epurați. Gestul a revoltat pe... Călinescu, care s-a schimbat de nu-l vei mai cunoaște.

Când vii în București, te rog a primi să fii oaspetele meu. Mulțumesc pentru drumurile pe care te pun și să mă ierți pentru toate supărările și ostenele ce ți le provoc. Aștept vești bune de la D[umnea]ta și să ne vedem cu bine.

Sărutări de mâini Doamnei. Cum se simte în Iași, ruinat și demoralizant. De ce nu te însoțește la Iași⁹⁵ pentru câteva zile? Cu bune salutări prietenești,

Dan Simonescu

12.

Carte poștală

Destinatar: Domnului Profesor Gh. Agavriloaei, Str.[ada] Sf. Haralambie 3, Iași

Câmpulung, 12 Sept.[embrie] [1]946

Iubite Domnule Agavriloaei,

Mă aflu pentru odihnă la C.[âmpu] Lung, până pe la 15 Sept.[embrie]. La București mă cheamă insistent f.[oarte] multe treburi. La Iași am proiectat a veni cam pe la 20 Oct.[ombrie] și voi rămâne până la Crăciun. Vin a-ți face câteva rugăminți: mai întâi rog a vorbi cu colegii prof.[esori] de L.[imba] Română și Franceză din Iași, să-mi recomande manualele de cl.[asa] I și II⁹⁶. Dacă ai putea să-mi trimiți urgent o listă cu numele și adresele lor, pentru a le trimite exemplare de consultare, aș rămâne mulțumitor. Pentru comenzi, transmite-le adresa editurii: Standard-Grafica, Str. Pitagora 14-18, București. Al doilea: mi s-a liberat camera la D[oam]na Botez? Dacă nu pot avea o cameră la D[oam]na

⁹³ Radu Vulpe (1899-1982), istoric român, profesor la Facultatea de Litere și Filosofie din București, apoi la cea din Iași (1939-1945).

⁹⁴ Gr. Scorpan (1901-1953), filolog și istoric literar român, profesor la Universitatea din Iași, la Catedra de istoria literaturii române vechi, deținută de G. Pascu.

⁹⁵ Este, probabil, o scăpare a autorului, în realitate fiind vorba despre București.

⁹⁶ Dan Simonescu și S. Calmanovici publică la Editura Standard Graphica în 1946 manuale de limba română pentru clasa I, a II-a și a III-a a gimnaziului unic. În același an, cei doi, împreună cu Annette Pierret-Antoniou, vor publica manuale de limba franceză pentru anul I și al II-lea de studiu.

Botez, fii bun și vorbește cu Apostol și cu alții (Turcu⁹⁷, Grigoraș⁹⁸, Bratu⁹⁹ etc.) de o cameră pentru mine. D[omnu]l Lăzărescu¹⁰⁰ să depuie lemnele cumpărate acolo unde îmi va închiria camera. Mulțumiri și cu dragi salutări,

Dan S.[imonescu]

Cioculescu e bolnav de stomac, rău.

13.

Carte poștală

Expeditor: Dan Simonescu, Str.[ada] G[ene]ral Lahovari 105 bis, București III

Destinatar: D[omniei] Sale Domnului Prof.[esor] Gh. Agavriloaei, Str.[ada] Haralambie 3, Iași

Buc.[urești], 23. XI.[1]946

Iubite Domnule Agavriloaei,

Se apropie venirea mea la Iași, pentru examene. Aștept (zadarnic) răspuns de la d.[omnul] Lăzărescu, asupra programării examenelor la „Veche”. Am cerut să le încep pe la 12 Dec.[embrie], ca să continui cu licențele. Unde voi sta eu acele câteva zile? Din răspunsul d[omnu]lui Nicuță¹⁰¹, am înțeles că acolo nu e de sperat. Dacă găsești o cameră la o casă particulară, pentru 5-6 zile (firește cu plată), m-ai îndatora mult; lemne așa avea pentru atâtea zile – dacă nu le-au luat musafirii cei nepofțiți!? E de văzut! În înțelegere și cu I. Lăzărescu, te rog. – Pentru după Sărbători, am intrat în corespondență să închiriez cameră la d.[omnul] Balmuș. – Prof.[esorul] Ion Crețu¹⁰² șade în str.[ada] D[octo]r. Petrini 5; îl cunosc personal. Mi-a spus că a făcut Fac.[ultatea] la Iași ca elev al lui Ibr.[răileanu]. – Nicolescu are sub presă numai monografia Duiliu

⁹⁷ Constantin Turcu (1903-1980), arhivist și istoric român, arhivist la Arhivele Statului Iași (1942-1963).

⁹⁸ Nicolae Grigoraș (1911-1987), istoric român, secretar de redacție la revista „Cercetări istorice”. Profesor la Universitatea din Iași, la Catedra de istoria românilor, din 1940. Din 1952 va lucra în cercetare.

⁹⁹ Traian Bratu (1875-1940), critic și istoric literar român, profesor de limba și literatura germană la Universitatea din Iași. Rector al Universității din Iași (1921-1922; 1933-1938).

¹⁰⁰ I. Lăzărescu (1907-1993), istoric literar român, specialist în istoria literaturii române vechi. Bibliotecar la Facultatea de Litere și Filosofie din Iași. În 1945 este numit asistent la Catedra de literatură română veche condusă de Dan Simonescu.

¹⁰¹ Const. Nicuță, ginerele lui Octav Botez, era asistent la Catedra de sociologie și etică a Facultății de Litere și Filosofie din Iași.

¹⁰² I. Crețu (1893-1970), istoric literar și editor român, profesor la școli din Tecuci, Râmnicu Sărat și București. În perioada 1934-1946, împreună cu Al. Graur, J. Byck ș.a. editează colecția „Biblioteca școlară”.

Zamfirescu. E ocupat mult cu slujba, la propagandă. Nici Popovici¹⁰³ n-are un studiu de metodologie sub tipar. Am a-ți spune multe impresii de la Cluj (am fost în comisia Macrea¹⁰⁴). Cu dragi salutări,

Dan Simonescu

¹⁰³ D. Popovici (1902-1952), istoric literar și comparatist român, profesor la Universitatea din Cluj (din 1926). Conduce publicația „Studii literare” (1942-1943; 1948).

¹⁰⁴ Dimitrie Macrea (1907-1988), lingvist român, profesor al Universității din Cluj (1936-1952) și al celei din București (1952-1958). Colaborator apropiat al lui Sextil Pușcariu. Membru corespondent al Academiei Române (1965).